

Kako povečati dodano vrednost

Produktivnost Rast dodane vrednosti na zaposlenega precej zaostaja za ciljem

LJUBLJANA – Produktivnost slovenskih podjetij je lani že drugo leto zapored zaostajala za rastojo plač. Podjetja so sicer povečala neto dodano vrednost na zaposlenega, a je bila rast precej manjša od ciljne. Ukrepiti bodo morali tako podjetja kot država.

NEJC GOLE

Slovenija ima dva pomembna izziva, pravi Goran Novković, izvršni direktor Kluba slovenskih podjetnikov. To sta prenikala dodana vrednost na zaposlenega in premalo delovno aktivnih v primerjavi z neaktivnimi: »To sta naši največji strukturni težavi. Zato bi morali biti vsi podjetniški in državni ukrepi usmerjeni k temu, da bi zvišali dodano vrednost in produktivnost ter izrazito povečali število delovno aktivnih, kar bo glede na razmeroma majhno brezposelnost mogoče samo ob selektivnem privabljanju delavcev in strokovnjakov iz tujine.«

Slovenske gospodarske družbe so lani ustvarile 22,3 milijarde evrov neto dodane vrednosti, kar je devet odstotkov več kot leto prej. Pred desetimi leti je bila dodana vrednost pri 18 milijardah evrov. Velik del te rasti je po besedah glavnega ekonomista Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) Bojana Ivanca posledica večje količinske proizvodnje, le manjši pa bolj kakovostne proizvodnje oziroma »bolj pametne prodaje«.

Neto dodana vrednost na zaposlenega, ki je leta 2008 znašala približno 35.000 evrov, pa je lani znašala 44.415 evrov, kar je dva odstotka več kot leto prej. Rast dodane vrednosti zaostaja za ciljem GZS in vlade, da bi Slovenija do leta 2015 dosegla 60.000 evrov dodane vrednosti na zaposlenega oziroma petodstotno rast na leto. Rast bo za tem ciljem zaostajala tudi v prihodnjih dveh letih; letos in prihodnje leto se bo namreč povečala za tri odstotke, napovedujejo na GZS.

Po besedah Ivanca se bo v prihodnje treba pogovarjati o bruto maržah, to je deležu dodane vrednosti v celotnih prihodkih. Povprečna desetletna bruto marža je 22,9-odstotna, lani je bila blizu tega povprečja. Pri tej komponenti se v resnici vidi kakovost prodanih izdelkov in storitev, pri čemer si bo treba prizadevati, da bo v prihodnje naraščala.

Kateri so nujni ukrepi

»Višja dodana vrednost je tesno povezana z višjo produktivnostjo, to pa je najlažje povečati s pravilno usmerjenimi investicijami, sploh če so te v panogah, kjer podjetja poslujejo z visokimi maržami,« pravi Simon Mastnak, direktor sektorja zasebnega kapitala pri KD Skladih.

Nekateri ukrepi so bili v Sloveniji po njegovih besedah uspešno izvedeni, predvsem na področju izobrazbe visoko usposobljenega inženirskega kadra, gradnje cestne

Slovenske gospodarske družbe so lani ustvarile 44.415 evrov neto dodane vrednosti na zaposlenega, leta 2008 pa približno 35.000 evrov.

infrastrukture, investicijskih davčnih olajšav in nekaterih pomoči tujim vlagateljem pri naložbah v Slovenijo. »Manj uspeha smo imeli pri davčnih razbremenitvah visoko usposobljenih in zato bolj plačanih zaposlenih ter prepogostem spreminjanju zakonodaje, ki posega v temeljno podjetniško kalkulacijo in s tem povzroča veliko nepotrebne dodatne negotovosti

zlasti pri dolgoročnojših naložbah,« dodaja.

Za povečanje dodane vrednosti na zaposlenega je nujnih več ukrepov, poudarja Novković: »Vsi pa se stekajo v eno pot: kako doseči, da bodo podjetja reinvestirala čim več dobičkov v nove projekte z visoko dodano vrednostjo.«

Slovenska podjetja bi zato morala okrepiti razvoj in inovati-

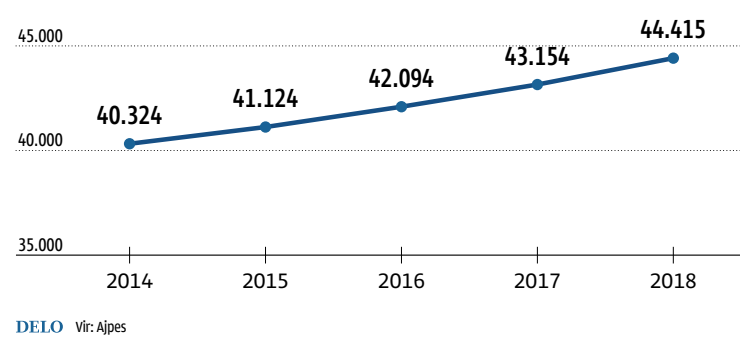
vnost znotraj podjetja, predvsem pa znanja in veščine, kako boljše izdelke tudi bolje prodati na trgu. Ob tem bi država morala okrepiti spodbude podjetjem za naložbe v projekte z višjo dodano vrednostjo. »Ne pa nasprotno. Postopki za pridobitev olajšav za raziskave in razvoj so, denimo, tako birokratski in vsebinsko zapleteni, da so mnogi podjetniki odstopili od namena,

da bi jih pridobili,« pojasnjuje sogovornik.

Davčne spremembe bi kot prednostno morale nasloviti motivirane razvojne projekte. Poleg tega bo domačega razvojne kadra v prihodnje premalo. »Zato bi morali po hitrem postopku pripraviti in začeti uresničevati akcijski načrt za promocijo Slovenije kot kadrovske destinacije za visoko strokovne ka-

Neto dodana vrednost na zaposlenega

v gospodarskih družbah, v evrih

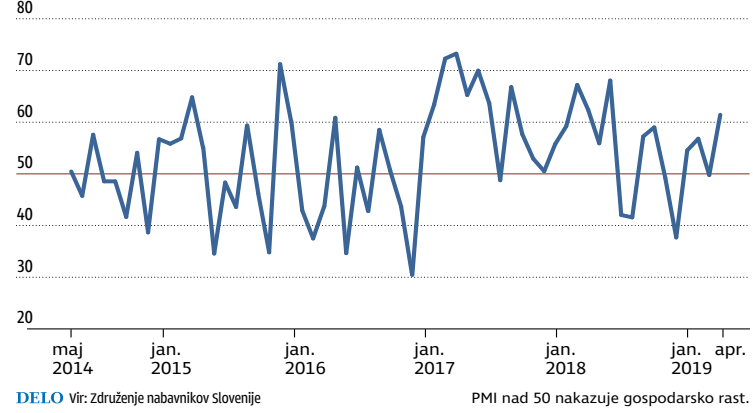

DELO

Vir: Ajpes

Indeks nabavnih menedžerjev (PMI)

PMI Slovenija

DELO

Vir: Združenje nabavnikov Slovenije

PMI nad 50 nakazuje gospodarsko rast.

DELOVE PODJETNIŠKE ZVEZDE 2019

DELOVO
POSLOVNO
SREDIŠČE

»Danes imaš delo, če si velik«

MI elektronika Nominiranec za Delove podjetniške zvezde v letu 2018 je tudi lani povečal prihodke in dobiček

BREZOVIČA PRI LJUBLJANI – Družba MI Elektronika z Brezovice, ki opremlja tiskana vezja s komponentami, je leta 2018 prihodke povečala za tretjino, na 6,3 milijona evrov. Čisti dobiček je zrasel z 0,6 milijona evrov leta 2017 na slab milijon evrov, pravi ustanovitelj in nekdanji direktor podjetja, zdaj pa prokurist Ignac Mertik, ki je direktorsko mesto lani jeseni prepustil hčeri Sonji Rastoder.

MARIJANA KRISTAN FAZARINC

Omenjeno podjetje je bilo tudi eno izmed desetih lani nominiranih podjetij za Delovo podjetniško zvezdo. Da je bila nominacija upravičena, saj iščemo podjetja prihodnosti, dokazujejo tudi s svojim nadaljnjim poslovanjem, saj so v zadnjih štirih letih prihodke povečali za 233 odstotkov, z 2,7 milijona na 6,3 milijona evrov. Posredno izvoz njihovih izdelkov prek visokotehnoloških kupcev dosega skoraj 90 odstotkov, največ, kar 60 odstotkov, izvozijo v Južno Korejo in na Kitajsko, 30 odstotkov izvozijo v ZDA in deset odstotkov v Evropo.

Odpri za izobraževanje mladih

Obenem so povečali tudi število zaposlenih z lanskih 40 na letošnjih 46, še leta 2014 pa je bilo le 27 zaposlenih. Kot poudarja Mertik, na prakso redno jemljejo tudi študente, ki prihajajo k njim

MI elektronika je med največjimi ponudniki storitev elektronske proizvodnje v Sloveniji, po zahtevnosti pa med vodilnimi.

tako s fakultete kot tudi z Vegove in litostrojske srednje šole. Dobre obdržijo in jim ponudijo službo. Kar nekaj študentov je pri njih naredilo tudi diplomske naloge. Tehnični direktor Tomaž Zorko pa dodaja, da so zelo odprti za izobraževanje mladih, tako imajo na primer zdaj že drugo leto na izmenjavi prek Erasmusa dva študenta iz Španije. »S tehničnimi kadri nimamo težav, saj tehničnega človeka ali za razvoj dobiš. Trenutno iščemo komercialiste, ti morajo biti po duši prodajalci, tega se tež-

ko priučiš,« pa dodaja direktorica Sonja Rastoder.

Velike investicije

MI elektronika je ponudnik storitev elektronske proizvodnje, med največjimi v Sloveniji, po zahtevnosti pa med vodilnimi, saj, kot pravi direktorica podjetja Sonja Rastoder, delajo za medicino, letalstvo, vojsko, računalnike, varilno tehniko. Delajo zahtevna vezja, kjer niso pomembni samo brezhibno delovanje, temveč tudi videz in natančnost dimenzij.

Tehnični direktor podjetja Tomaž Zorko, direktorica Sonja Rastoder in prokurist Ignac Mertik FOTOGRAFIJI JOŽE SUHADOLNIK

Da lahko kupcem zagotavljajo kakovostne in hitre dobave, so lani najprej investirali v novo SMT-linijo 700.000 evrov, od tega je bilo le 200.000 evrov kratkoročnega kredita. In kot pravi Ignac Mertik, lahko s to linijo položijo kar 85.000 komponent na uro. Za primerjavo: njihova prva linija je delala 15.000 komponent na uro, druga 35.000 komponent, tretja linija že 45.000 komponent na uro in to je razlika. Tomaž Zorko pa dodaja, da je pri najnovejši liniji viden velik tehnološki napredek,

obenem pa pomeni tudi podvojitev zmogljivosti v proizvodnji. Poleg tega so lani investirali še 300.000 evrov v novo linijo za lakiranje tiskanih vezij, letos pa še v novo postajo za proizvodnjo dušička. »Če hočemo kakovostno delati in imeti kakovostne spoje, delamo v dušičkovi atmosferi. Ta dušiček smo prej kupovali, zdaj pa ga delamo sami, saj imamo že veliko porabo zaradi novih, večjih strojev,« pravi tehnični direktor. Delajo le enoizmensko, ob večjih naročilih pa opravljajo nadurno delo.

Zaradi prostorske stiske želje po novem objektu

Na vprašanje, kaj je po njihovem letos največje tveganje, pa direktorica poudarja, da so zadovoljni z rastjo v prvem četrtletju, ki je med 25 in 30 odstotki glede na lani. »Največje tveganje je to, da morajo zagotavljati kakovost, poleg tega je zelo močan pritisk na cene – če ne dosegaš dobre cene, se kupci zelo hitro obrnejo drugam. Pazljivi moramo biti, da je zagotovljena kakovost in da cene ostanejo na podobni ravni, kot smo jih imeli doslej,« pravi direktorica Sonja Rastoder. Ob tem tehnični direktor dodaja, da imajo zanimljiv kolo pri izdelkih, pri velikih serijah je le nekaj kosov na milijon. »Več si tudi ne smemo privoščiti. Kupec hoče dobiti delujoč izdelek in tisto, kar nam v proizvodnji ne uspe, zavržemo in je naš strošek.« In dodaja, da so vsi njihovi procesi digitalizirani, povezava z zalogo materiala je elektronska, zato se takoj ve, kdaj bo česa zmanjkalo.

Ker se jim naročila nenehno povečujejo, bodo po besedah prokurista morali prihodnje leto razmišljati o novi liniji in zato tudi o novem objektu, saj imajo že zdaj prostorsko stisko. »Razmišljamo o nakupu parcele in novem poslovnem objektu, ki bi bil vsaj trikrat večji od sedanjega, ki meri 1600 kvadratnih metrov,« pravi direktorica. S tem bi se dolgoročno povečalo tudi število zaposlenih, na približno 200.

dre v podjetjih,« dodaja. Da bi zagotovili ustrezne kadre, bi morali v Sloveniji tudi javno in proaktivno objavljati primerjalne podatke o zaposljivosti diplomantov po programih in fakultetah – mladi imajo pravico te podatke poznati pred vpisom. Mladi raziskovalci pa bi po končanju šolanja morali na obvezno enoletno specializacijo v podjetja, še našteva Novković. Predlaga še, da bi občine morale oblikovati merila za spodbujanje podjetništva na lokalni ravni tako, da bi dobili prednost investitorji in projekti, ki prinašajo bistveno višjo dodano vrednost v primerjavi z zdajšnjimi v panogi, iz katere investitor prihaja.

Pred ohladitvijo gospodarstva

Podjetja so sicer lani ustvarila dobre temelje za vlaganje v raziskave in razvoj, nove tehnologije in inovacije. Gospodarske družbe so po podatkih Ajpesa ustvarile 4,2 milijarde evrov čistega dobička, kar je 16 odstotkov več kot leto prej, relativna zadolženost je najnižja v desetletju, delež kapitala pa je znašal skoraj polovico obveznosti do virov sredstev.

Na vprašanje, zakaj podjetja ne reinvestirajo več dobička v nove projekte in investicije z višjo dodano vrednostjo, Simon Mastnak odgovarja: »Na to ni mogoče enoznačno odgovoriti. Veliko slovenskih podjetij namreč v resnici vlaga pretežno del denarnega toka v nove projekte. Težave imajo predvsem podjetja, ki ne ustvarijo dovolj denarnega toka s svojim poslovanjem, da bi jim ta omogočal takšne naložbe. Pri tem lahko gre za panoge z nizko maržo, za prezahtovna podjetja, ki denarni tok namenjena za plačilo obresti.«

Po drugi strani se gospodarstvo v svetu ohlaja. To že kažejo podatki o gospodarski rasti pa tudi proizvodni indeks nabavnih menedžerjev za Nemčijo in EU. Ob sta tudi pod mejo 50 točk, medtem ko PMI nad to mejo nakazuje gospodarsko rast. Nemčija je s svojim proizvodnim indeksom PMI že štiri mesece pod 50 točkami, vendar to še vedno uspešno kompenzira s storitvenim PMI, ki kompozitni indeks PMI dvigne nad 50 točk. To se pozna tudi na PMI Slovenije, ki je aprila dosegel vrednost 61,4, potem ko je bil marca pri 49,8, ugotavljajo v Združenju nabavnikov Slovenije.

»Če v letih konjunkturo nismo dosegli višje rasti dodane vrednosti, bo to verjetno težje narediti v težjih razmerah,« pa opozarja vodja sektorja za statistiko in informiranje na Ajpesu Marjan Širaj.

Generalni pokrovitelj:

KD Skladi

Deloitte

Mercedes-Benz

RIKO

triglav

Veliki pokrovitelj:

LJUBLJANSKE MLEKARNE
Tradicija. Skrb. Zanesljivost.

Sportna loterija

Partnerji:

SIK

HRASTNIK1860

Telekom Slovenije

Strokovni partner:

AJPES

Programski partner:
Planet GV

DELO

SVET KAPITALA